

นวัตกรรมเข็มขัดรัดข้อ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคข้อเข่าเสื่อมเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญพบมากในวัยกลางคนและผู้สูงอายุซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้ที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อมมากถ้าไม่ได้รับการรักษาหรือปฏิบัติตัวอย่างถูกต้องในระยะที่โรคเป็นมากแล้วและมีการหดรั้ง (Contracture) เกิดขึ้นร่วมด้วยทำให้เกิดความพิการของข้อได้นอกจากนี้ยังเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ส่วนอื่นของข้อได้อีกไม่ว่าจะเป็นแคปซูลที่หุ้มข้อหนาขึ้นโดยเฉพาะในรายที่โรคดำเนินไปมาก กระดูกอ่อนผิวข้อหลุดร่อนหายไปหมดเหลือแต่กระดูกที่มีลักษณะเป็นมันเลื่อน (Eburnation) เนื่องจากผิวกระดูกซึ่งไม่มีกระดูกอ่อนคลุมจะขัดสีกันในขณะเคลื่อนไหวข้อทำให้เกิดอาการเจ็บปวดของข้อเข่าขึ้นและถ้ายังไม่มีการชะลอความเสื่อมก็จะเกิดความพิการในที่สุดโรคจะดำเนินไปเรื่อยๆ อาจทำให้มีความเจ็บปวด ข้อเข่าผิดรูป เดินได้ไม่ปกติ การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่างๆ ก็ทำได้ไม่สะดวก จะมีความทุกข์ทรมานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

โรงพยาบาลคลองหลวงจึงใช้หัตถการการพอกยาเป็นหัตถการที่ใช้องค์ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย โดยการใช้สมุนไพรที่มีสรรพคุณในการบรรเทาอาการปวดนำมาหมักเป็นยาใช้ภายนอกสามารถช่วยบรรเทาอาการปวดของผู้ป่วยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่เป็นโรคข้อเข่าเสื่อมและทำให้ผู้ป่วยลดการใช้ยาแก้ปวดลงได้ ทำให้ลดภาวะเสี่ยงและผลข้างเคียงต่อการรับประทานยาแก้ปวดเช่นอาการแสบท้องเนื่องจากการรับประทานยาแก้ปวดติดต่อกันเป็นเวลานาน การเพิ่มหัตถการการรักษาผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อมเริ่มตั้งแต่ ปี ๒๕๕๗ ใช้ดินสอพองผสมกับยาสมุนไพร พอกได้เฉพาะในโรงพยาบาลและต้องนอนพอก ปี ๒๕๕๘ ใช้ยาหมักนำมาพอกเข้าใช้น้ำยาสมุนไพรหมักซุบสาเลีพอชุ่มและนอนพอกบนเตียง ปี ๒๕๕๙ ใช้ยาหมักนำมาพอกเข้าใช้น้ำยาสมุนไพรหมักซุบสาเลีพอชุ่ม แล้วใช้ conform พันกลับบ้านได้ ปี ๒๕๖๐ ใช้เข็มขัดรัดข้อพอกเพื่อลดการใช้เตียงและนำกลับไปใช้ที่บ้านได้ มีการติดตามอาการทุกสัปดาห์

๑.๒ วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อลดอาการปวดเข่าของผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อม
- ๒) เพื่อลดปริมาณการใช้ยาแก้ปวดแผนปัจจุบันลดลง

๑.๑.๒ การประเมินผลการนวัตกรรมการ/งานวิจัยไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานในการแก้ปัญหาสุขภาพของพื้นที่

สรุปผลการใช้นวัตกรรม line official account เพื่อการเข้าถึงการบริการของผู้ป่วย

จากการเก็บข้อมูลการเข้ารับบริการพบว่า ภายหลังจากการใช้ line official account เป็นช่องทางติดต่อกับกลุ่มเป้าหมาย มีการตอบรับนัดคิวเพื่อเข้ามาใช้บริการทำให้อัตราชั่วโมงว่างจากการรักษาลดลงคิดเป็นร้อยละ ๖๕ ใน ๑ เดือนแรกที่เริ่มใช้ระบบดังกล่าว

สรุปผลการใช้นวัตกรรมตารางนัด Google Calendar เพื่อจัดการนัดการให้บริการ

จากการเก็บข้อมูลพบว่าการนัดผู้ป่วยลดลงจากเดิมร้อยละ ๘ เป็น ๐ จากผู้ใช้บริการทั้งหมด การนัดผู้ป่วยเกินจำนวนจากเดิมร้อยละ ๑๒ เป็นร้อยละ ๒ จากผู้ใช้บริการทั้งหมด การเปลี่ยนแปลงนัดโดยไม่มีบันทึกลดลงจากร้อยละ ๕ เป็น ๐ จากผู้ใช้บริการทั้งหมด

อภิปรายผล และสรุปผลวิจัยยาพอกเข่า

จากผลการศึกษา พบว่าผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อมเป็นเพศหญิง มีอายุส่วนใหญ่อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีค่า BMI อ้วนระดับ ๑ และ ๒ ขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา (๒๕๕๕) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องความปวด ผลกระทบของความปวดและการจัดการความปวดในผู้สูงอายุข้อเข่าเสื่อมเขตเทศบาลนครสงขลา อาชีพและการศึกษาส่งผลต่อการเกิดโรคข้อเข่าเสื่อมได้อีกด้วย การรักษามีทั้งการส่งเสริมเรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การกินยา การผ่าตัด แต่ด้วยงานแพทย์แผนไทยได้นำสมุนไพรพอกเข้าผู้ป่วยเพื่อลดอาการปวดเข่าและลดการกินยาแก้ปวดแผนปัจจุบัน ผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อมส่วนใหญ่จะ

ได้รับการกินยา Diclofinac โรคข้อเข่าเสื่อม ซึ่งมีผลข้างเคียงต่อผู้ใช้ยาในระยะยาวเช่น อาจทำให้เกิดโรคแผลเพ็พติก (Peptic ulcer) และกระเพาะอาหารอักเสบ (Gastritis) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้สูงอายุ อาจทำให้เกิดภาวะไตวายเรื้อรังได้ หากใช้ยานี้ติดต่อกันเป็นเวลานาน (<https://medthai.com>) แพทย์แผนไทยจึงนำหัตถการพอกยาสมุนไพรโรคข้อเข่าเสื่อมมาใช้กับผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อมเพื่อลดการกินยาแก้ปวด,ลดการเกิดผลข้างเคียงของยาแก้ปวดแผนปัจจุบันนำมาซึ่งการรักษาโรคแทรกซ้อนจากการใช้ยาแก้ปวดได้ จะเห็นได้ว่าการใช้ยาพอกเข่าสมุนไพรสามารถลดอาการปวดเข่าได้ทั้งยาพอกเข่าสมุนไพรและยาแก้ปวด ประสิทธิภาพการออกฤทธิ์ได้เร็วกว่าจะเป็นแก้ปวดแผนปัจจุบัน แต่ยาพอกเข่าสมุนไพรและยาแก้ปวดออกฤทธิ์ลดปวดได้ใกล้เคียงมีความมากน้อยต่างกัน ผลข้างเคียงของยาพอกเข่ามีน้อยกว่ายาแก้ปวดแผนปัจจุบันมากกว่า

สรุปผลการหัตถการพอกยาสมุนไพรมาใช้กับผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อมได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ของการศึกษา มีดังนี้

- ๑) เพื่อลดอาการปวดเข่าของผู้ป่วยโรคข้อเข่าเสื่อม กลุ่มตัวอย่างก่อนการใช้ยาพอกสมุนไพรมีอาการปวดเข่าผู้ป่วยกินยาแก้ปวด ๑๘ ราย คิดเป็น ๗๒ % ไม่กินยา ๗ ราย คิดเป็น ๒๘% หลังใช้สมุนไพรพอกเข่ามีการกินยาแก้ปวด ๗ ราย คิดเป็น ๒๘% ไม่กินยา ๑๘ ราย คิดเป็น ๗๒%
- ๒) เพื่อลดปริมาณการใช้ยาแก้ปวดแผนปัจจุบันลดลงหลังการใช้ยาสมุนไพรพอกเข่าอาการปวดลดลง ๒๒ ราย คิดเป็น ๘๘% อาการปวดไม่ลดลง ๓ ราย คิดเป็น ๑๒ %

ข้อเสนอแนะ

- ๑) ศึกษาการนำยาสมุนไพรพอกเข่าไปพัฒนาให้ใช้งานได้สะดวกมากขึ้น
- ๒) ศึกษาให้เกิดความเชิงลึกมากกว่าการทำให้เป็น R๒R อาจจะต้องอดเป็นงานวิจัย

